

ΠΑΛΑΙΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΙΣΘΗΜΑ

Η ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ;

Στὴ μεγάλη βεράντα τοῦ ξενοδοχείου, συναντηθῆκαν κατὰ τὸ δειλινὸ οἱ δύο φίλοι. Εἶχαν χρόνια νὰ ἰδωθοῦνε. Καὶ τώρα κάτω ἀπ τὸ ρόδινο φῶς τοῦ ἡλίου ὅταν φθάνει στὴ δύση του ἀνταμωθῆκαν πάλι οἱ δυὸ παλιοὶ φίλοι, ποὺ ἄλλοτε τόσο εἶχαν ἀγαπηθεῖ.

— Εἶναι πολὺ εὐχάριστο νὰ σοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ θυμηθεῖς εὐτυχισμένες στιγμὲς ποὺ περάσανε, ἔλεγε ὁ Ἰκαρος ποὺ ἦταν κι ὁ μικρότερος. Νομίζεις πὼς ξαναζεῖς σ' ἐκεῖνον τὸν τόσο μακρυνὸ καὶ ὥραιο καιρὸ. Ἴδια εἶναι ἡ βραδεῖά, θυμᾶσαι ; Ἴδια εἶναι ἡ δύση μὲ κείνην τὴν ἄλλη δύση ποῦμινε πίσω μας. Γιὰ ἰδέ!

— ὦ, ἡ σημερινὴ βραδεῖά, ἀπάντησε ὁ Ἄλκης, μὲ τὴν συνάντησί μας καὶ τὴν ὥραιότητά της, εἶναι γιὰ μένα διπλᾶ εὐχάριστη. Ποιὰ στιγμή ζήσαμε μαζὺ τόσο ζωηρή ; Μὰ ἀντὶν' ἀναπολῶ, ἀγαπημένε μου, ἄλλες περασμένες καλὲς στιγμὲς, θὰ προσπαθῆσω νὰ γευτῶ καὶ νὰ νοιώσω καλά, ὅ,τι μοῦ προσφέρει ἡ ἀναπάντεχη σημερινή. Θέλω νὰ αἰσθανθῶ ὅλη τὴ χαρὰ ποὺ μοῦ δίνει ἡ συνάντησή μας.

— Ναί, διέκοψε ὁ Ἰκαρος, εἶναι τόσο σπάνιες οἱ ἀγνὲς στιγμὲς καὶ γι' αὐτὸ τόσο ἀκριβές. Μὰ τί μπορεῖ νὰ μ' ἐμποδίσει στὸ νὰ σὲ φαντασθῶ στὸ παρελθόν ; Τόσα δυνατὰ σημάδια ἔχουν μείνει σ' αὐτό. Τί μ' ἐμποδίζει νὰ ξαναζήσω μαζύ σου ἐκεῖνες τὲς στιγμὲς ;

— Μάταια, καὶμένε. προσπαθᾶς, ἀπάντησε ὁ Ἄλκης. Γιατί προσπαθᾶς νὰ φέρεις νεκροὺς στὴν ὑπαρξή ;

Κι ἔπειτα δὲν θὰ βρεθεῖς κερδισμένος μ' αὐτὴ σου τὴ φαντασία. Στὴν πραγματικότητα θὰ μὲ βρεῖς ἀλλαγμένο, θὰ δεῖς τὸν χρόνο περασμένο πὸ πάνω μου, ἐνῶ μὲ τὴν ἀναπόληση θὰ μὲ ζητᾶς σὲ κόσμους μακρυνούς, ..ἀγύριστους πιά...

— Περίεργο, εἶπε ὁ Ἰκαρος. Πῶς μορεῖς κι ἐμποδίζεις ἓνα μου θαυμασμὸ πρὸς ὅλες τὲς ἀλησμόνητες στιγμὲς ποὺ ἔζησα καὶ τὴν ἐπιθυμίᾳ μου νὰ τὲς ξαναζήσω; Ἄκουσε: Ὅταν καμμιὰ φορὰ εἶμαι σὲ λύπη τόσο βυθισμένος, τότε ποὺ ὅλα μπροστά μου περνᾶνε μαῦρα, πόσο νοιώθω τὸν ἑαυτὸ μου παρηγορημένο ἂν μαζὺ μὲ τ' ἄλλα, διαβεῖ πὸ μπρὸς μου ἓνα μόνο φωτεινὸ σημεῖο, μιὰ χρυσὴ τῆς ζωῆς μου στιγμή;

— Εἶναι πολὺ λυπηρὸ νὰ προσπαθᾷ κανεὶς νὰ πείσει τὸν ἑαυτὸ του πὼς εἶν' εὐτυχισμένος, ἀπάντησε ὁ Ἄλκης σταθερά. Ποιὰ παρηγοριὰ θὰ αἰσθανθῶ σὲ ὥρα δυστυχίας— ἂν πραγματικὰ εἶμαι δυστυχῆς— μὲ τὸ νὰ ἐνθυμηθῶ εὐτυχισμένες στιγμὲς ἢ φωτεινὰ σημεῖα ὅπως τὰ λές, ποὺ λάμπαν ὅμως στὸ παρελθόν; Ἀφοῦ πιά ἔγινες φτωχὸς γιατί καταδέχεσαι νὰ ζητιανεύεις; Ἀφοῦ πιά ἔγινες δυστυχῆς γιατί ζητᾷς ἀπτόν ἑαυτὸ σου τὴν αὐταπάτη γιὰ παρηγοριά; Καὺμένε ἀπομάκρυνε ἀπὸ κοντά σου κάθε ψευδαίσθηση καὶ διώχνε κάθε αἴσθημα ποὺ ἔρχεται νὰ σὲ πλανήσει. Μὴ νομίσσεις πὼς θὰ προαισθανθεῖς τίποτα. Μόνο ἡ πραγματικότης θὰ σοῦ δείξει τὸ κάθε τι.

Ὁ Ἰκαρος ἔκανε μορφασμὸ ἀποδοκιμασίας.

— Δὲν παραδέχομαι εἶπε αὐτὰ ποὺ λές. Δὲν θὰ μπορέσω νὰ διώξω ἓνα αἴσθημά μου μὲ τὴ δική σου σκέψη. Τὰ αἰσθήματά μας ἔρχονται σύμφωνα μὲ τὲς ψυχικὲς μας διαθέσεις. Δὲν μπορῶ λοιπὸν νὰ βιάσω τὸν ἑαυτὸ μου νὰ πέφτει ἀπ τὴ μιὰ κατὰσταση στὴν ἄλλη ἐπειδὴ ἔτσι θὰ μοῦλεγε ἡ Λογικὴ. Ἐπειτα πολλὲς φορὲς αἰσθανόμεθα χαρά, ἐνῶ πολλὰ θὰ μᾶς δικαιολογοῦσαν κι ἂν χύναμε δάκρυα. Δὲν τὸ πρόσεξες αὐτό. Καμμιὰ φορὰ γελάμε μὲς τὴ δυστυχία μας. Ἄλλοτε πάλι γελᾶνε οἱ ἄλλοι βλέποντάς μας λυπημένους, γιατί καὶ αὐτοὺς δὲν θάχαμε κανένα λόγο νὰ λυποθοῦμε. Κι ὅμως μὲς τὴ φαινομενικὴ εὐτυχία μας κρύβεται καμμιὰ φορὰ ἓνας πόνος, τόσο δικός μας, ποὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ πέσει οὔτε στὰ μάτια τοῦ πιὸ κοντινοῦ φίλου.

Ἄλκη, γιατί μηδενίζεις κάθε ἔνστικτο καὶ κάθε αἴσθημά μας;

Κι ὁ Ἄλκης ἐγέλασε εἰρωνικά

— Ὅλ' αὐτά, εἶπε, συμβαίνουν χωρὶς καθόλου νὰ λάβουμε ὑπ' ὄψει τὴν πραγματικότητα. Ἄν κανεὶς ἀπέτυχε

στή ζωὴ του, κι ἀπόστρατος πιά τὴν βλέπει ἀπὸ μακρονά, πρέπει μαζὺ μὲ τὸ χαμό του νὰ προσπαθᾷ νὰ γελάσει ἀκόμα μιὰ φορὰ τὸν ἑαυτό του, μ' ὅλες αὐτὲς τὲς ψευδαισθήσεις, ὕστερα ποὺ τὸν γέλασε ἡ ζωὴ; Καὶ νᾶμαι ἐγὼ ὁ ἀποτυχημένος. Ὅχι δὲν πιστεύω τίποτα. Γιατί νὰ λυπηθῶ ὅταν ὑποῦλα ἡ λύπη ἔρχεται νὰ σφίξει τὴν καρδιά μου; Γιατί νὰ χαρῶ ὅταν ἡ γελάστρα χαρὰ θέλει νὰ πλησιάσει; Καλλίτερα ὥς πολεμήσω νὰ ζήσει τὸ Ἀληθινό.

— Εἶναι δύσκολο γιὰ μένα, διέκοψ' ὁ Ἰκαρος, νὰ δῶ τὴν δικιά σου Πραγματικότητα. Σὰν αἰσθάνομαι ἁ γ ἄ π η τί μὲ νοιάζει ἡ Πραγματικότης; Σὰν λυπᾶμαι τί μ' ἐνδιαφέρουν αὐτὰ ποὺ γίνονται γύρω; Ἐγὼ ζῶ στὸν ἑαυτό μου κι ἔπειτα στὸν κόσμο. Τί θέλει ἡ Σκέψη σου κι ἡ Λογική σου στὸ αἶσθημά μου;

Καὶ λέγοντας αὐτά, θυμήθηκε τοὺς σοφούς, ποὺ ὅταν μέσα τους αἰσθανθοῦν τὴ φωνὴ τῶν ἐνστίκτων προσπαθοῦν νὰ τὴν πνίξουν μὲ τὴ μελέτη. Ἄν αἰστανθοῦν ἀγάπη πρὸς κάτι, ἡ μελέτη θὰ τοὺς δείξει πὼς ἡ ἀγάπη αὐτὴ δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' εἶν' ἐφήμερη ψευδαίσθηση. Ἄν λυπηθοῦνε, ἡ Σκέψη θὰ τοὺς πεί πὼς ἔτσι ἀδίκᾳ θὰ πᾶν τὰ δάκρυά τους γιατί αὐτὸ ποὺ χάθηκε δὲν ξαναγυρίζει πιά.

— Τὸ μυστικὸ τῆς ζωῆς, εἶπε μὲ σταθερότητα ὁ Ἰκαρος εἶναι ἡ ὑποταγὴ εἰς τὰ ἐνστικτα. Ἐτσι θάμαστε μὲς στὴ μεγάλη ἁρμονία.

Ἐδῶ ὁ Ἀλκης γέλασε πάλι εἰρωνικά.

— Ἐγὼ εἶμαι μὲς στὴν ἄσχημη Ἀλήθεια καὶ σὺ μὲς στὴν ὁμορφὴ ψευτιά. Σὲ λίγο θ' ἄρθεις νὰ μ' εὔρεις.

— Τίποτ' ἀπ' αὐτά. Δὲν ἔχομ' ἀνάγκη τῆς Λογικῆς, ἀλλ' ἐνὸς μεγάλου θαυμασμοῦ πρὸς ὅλα τὰ ὥραϊα. Αὐτός μας ὁ θαυμασμός εἶναι ἡ μόνη ὁμορφιά τῆς ζωῆς μας.

— Ὁ θαυμασμός σου, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ φλόγα θεόρατη, μὰ ποὺ μὲ τὴν ἐλάχιστη σκέψη σβύνει καὶ πάει.

— Θέλεις πάντα νὰ βάλεις τὴ Σκέψη ἀπ' ὅλα πιὸ ψηλά. Μὰ ἡ Σκέψη σὲ φέρνει στὴν Ἀρνηση, ἐνῶ ὁ θαυμασμός σὲ φέρνει στὴν ἀγάπη Μικρόψυχε ποιοὺ προτιμᾷς;

Ἡ εἰρωνικὴ τοῦ Ἀλκη ἔκφραση χάθηκε σιγὰ σιγὰ ἀπ' τὸ πρόσωπό του. Εἴξερε τώρα καλὰ τὸν ἐνθουσιασμένο ἀντίπαλό του καὶ τὸν μεγάλο κίνδυνο μὴ βρεθεῖ ἀνέτοιμος στὸ χεῖλος τοῦ γκρεμοῦ,

— Μὰ ποιόνα, ν' ἀγαπήσω; ἔρώτησε. Δὲν ξεύρεις πὼς

ἡ μεγαλείτερη κακία τῶν ἄλλων πέφτει στὰ μάτια σου σὰν περίσσια καλωσύνη ; καὶ ἡ μεγαλείτερη ὑποκρισία σὰν τὴν εἰλικρίνεια πὺν σὲ σκλαθώνει ; Ἰκαρε, ἀπτὰ ψηλὰ πὺν πετᾶς θὰ πέσεις μιὰν ἡμέρα. Μὴ γελαστεῖς ἄπειρε τῆς ζωῆς. Ποιὸς εἶν' ὁ καλὸς πὺν θὰ πάρει τὴν ἀγάπη σου ;

— Δὲν μπορεῖς νὰ δεῖς πὺς εἶν' ἄγνὸ τοῦ ἄλλου τὸ χαμόγελο.

— Τὶ θὲς νὰ κάμω ;

— Νὰ μὴ μηδενίσεις τίποτ' ἀπ' αὐτὰ πὺν μπορεῖς νὰ αἰσθανθεῖς, γιὰτὶ κανένα ἀπ' τὰ ἔνστικτά μας δὲν εἶν' ψευθαίσθησι. Ἀξια λυπούμεθα κι ἀγαποῦμε. Θέλω νὰ νιώθεις μιὰ μεγάλη κατάνυξι γιὰ ὅλα. Μὴ πνίγεις δύστυχε τὴν ψυχὴ σου, μὴ φωνάζεις τὴν Ἀρνησι νὰ κατοικήσει μέσα της. Πίστευε ἀκόμα καὶ στ' Ἀδύνατο.

— Εἶπες, ἐφώναξε, ὁ Ἀλκῆς, καὶ τὸ πρόσωπό του πῆρε τὴν ἔκφρασι τῆς ἀπελπισίας, εἶπες νὰ πιστεύω καὶ σ' τὰδύνατο ; Μὰ πὺς μπορῶ νὰ τὸ κάμω ; Ἐγὼ πὺν εἶδα συντριμὶ κάθε μου ἰδανικό, ἔλεγε μὲ πονεμένη φωνή, ἂν φανταζόμουν πὺς στ' ἀλήθεια ἦταν δυνατὸ νὰ τὸ πραγματοποιοῦσα μ' ὅλες μου τὲς προσπάθειες γι' αὐτὸ, τί πρέπει νὰ κάμω τὴν ὥρα ὁ ἄπρακτος ; Πὲς μου σὺ πὺν καὶ μὲ τ' Ἀδύνατο ἀκόμα θὲς νὰ πολεμήσεις. Καὶ σὰν ὕστερα ἀπὸ γρήγορη σκέψῃ, εἶπε πικρὰ εἰρωνικά.

— Γιὰ ἰδέξ. Ἐσὺ πολεμᾷς μὲ τ' Ἀδύνατο, ἀφοῦ πρῶτα νίκησες τὸ Δυνατό, κι ἐγὼ μόνο μὲ τὸ Δυνατὸ πὺν δὲ κατόρθωσα νὰ τὸ νικήσω. Ἀκουσε. Μὲ τὴ σκέψῃ μου θὰ προσπαθῇσω ν' ἀναλογισθῶ πόσο μάταιοι εἶσθε ὅλοι ἐσεῖς πὺν ὅταν φθᾶστε στὸ χεῖλος τοῦ γκρεμοῦ, ξεσπᾶτε σὲ δάκρυα πόνου πὺν μόνοι σας τὸν δημιουργεῖτε, χωρὶς νὰ ξέρετε πὺς πίσω σας κεῖ πέρα μακρονὰ ἀντηχᾶνε γέλοια εἰρωνείας...

— Μὰ ἂν πετύχαινε διάκοψε θριαμβευτικά ὁ Ἰκαρος θὰ σοῦ φαινόταν τίποτε μάταιο ;

Ὁ Ἀλκῆς πιά δὲν ἀπαντοῦσε.

Τὸ πρόσωπό του ἔπλεε στὴν ἀορισία. Μιὰ κόκκινη ὁμῶς ἀχτίδα πὺν τὸ φώτιζε, ἔφερενε μαζύ της ὅλη ἐκεῖνη τὴν μελαγχολία, πὺν στὸν οὐρανὸ ἐκεῖ πάνω, ἀφθονῇ βοῖσκειται καμμιὰ φορὰ.

Ὁ Ἰκαρος τραβήχθηκε λίγο μακρονὰ. « Ἡ Σκέψῃ ψιθυ-

ρισε, ἔρχεται τὲς πιὸ πολλὰς φορὰς ἀπ τοὺς ἀποτυχημένους. Κι αὐτός, ἕνας ἀπ αὐτούς, ἀδιάκοπα πλούσιες φέρνει στὸ Ναὸ τῆς Θυσίας».

* * *

Ἐνα βράδυ, ὅταν τὸ λυκόφως ὀλοένα γινόταν πιὸ ἀμυδρό, γιὰ ν' ἄρτουν τὰ σκοτάδια, δυὸ ἄνθρωποι, δυὸ σκιές, περπατοῦσαν στὴ μεγάλη δενδροστοιχία.

— Τέλειωσε πιά γιὰ μένα τὸ ὥραϊο ὄνειρο, ἔλεγε ὁ ἕνας.

— Καὶ βρέθηκες στὰ ὅσα γιὰ σένα σκληρά, ἀπάντησε ὁ ἄλλος.

— Ναί, μὰ τώρα πού ἄρχισα τὸν ἄγνωστο δρόμο, πάρε με πιά γιὰ πάντα κοντά σου. Βοήθησέ με, τὰ βήματά μου νὰ σύρω, στὸν καινούργιο δρόμο.

Κι οἱ δυὸ σκιὲς φάνηκαν σφιγктаγκαλιασμένες τραβόν-
κάτω ἀπ τὰ δένδρα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΡΥΣΑΥΓΗΣ

ΣΙΓΟΜΙΛΗΜΑΤΑ

III

Μιάς στιγμῆς στοχασμός, μιὰ σιγή, ἕνα βλέμμα, τὰ μάτια πού ρωτοῦν δίχως νὰ καρτεροῦν ἀπάντηση καὶ κεῖνα πού γελοῦν γιὰ νὰ μὴ φανοῦν πὼς κλαῖνε,

Ὅλα τὰ αἰσθήματα — οἱ ἔγνοιες κι οἱ καῦμοί, τὰ ὀνείρατα κι οἱ σκέψεις — πού ἴσαμε χθὲς ἀποτελοῦσαν κεῖνο πού ὀνομάζαμε ἀγάπη,

Θὰ σβύσουν καὶ θὰ χαθοῦν ὅπως σβύνουν τὰ κεριά πού ἤρεμα ἐφώτιζαν μιὰ θεία λειτουργία.

Μὰ μέσα μου μὲ μιὰ λεπτὴ συγκίνηση, — τὴν ἴδια πού μοῦ ἄφησε ἕνα μικράκι πεῦκο σὲ μιὰ καταιγίδα σὰν ἐφοβόμουν μήπως τὸ ξεριζώσει ὁ ἄγριος ἀγέρας — ἀναπολῶ τὸ πρῶτο σφύξιμο τῶν χειρῶν μας ὅταν κρυφᾶ εἴχαμε συναντηθεῖ καὶ τρέμω μήπως κι αὐτὴ ἡ θύμηση ἀκόμη χαθεῖ.